

Chintesența teologiei lui Pavel

LECTȚIA
UNU

PAVEL ȘI TEOLOGIA SA

THIRD MILLENNIUM

MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

Pentru materiale video, suporturi de curs și alte resurse, vizitați Third Millennium Ministries la adresa thirdmill.org.

© 2012 Third Millennium Ministries

Toate drepturile rezervate. Fără permisiunea scrisă a editurii Third Millennium Ministries, Inc., P.O. Box 300769, Fern Park, Florida 32730-0769, nicio porțiune din această publicație nu poate fi reprodusă în scopuri comerciale, în nicio formă și prin niciun mijloc, cu excepția unor citate scurte în vederea recenziei, comentariului sau studiului.

Dacă nu se indică altfel, toate citatele din Scriptură sunt preluate din Biblie, traducerea Cornilescu.

DESPRE THIRD MILLENNIUM MINISTRIES

Înființată în 1997, Third Millennium Ministries este o organizație creștină nonprofit care furnizează **educație biblică gratuită în întreaga lume**. Ca răspuns la nevoia tot mai mare de formare biblică judicioasă a liderilor creștini de pe mapamond, noi creăm o programă de seminar multimedia ușor de folosit, finanțată prin donații, în cinci limbi de mare circulație (engleză, spaniolă, rusă, chineză mandarină și arabă) și o distribuim gratuit celor care au cea mai mare nevoie de ea, mai cu seamă liderilor creștini care nu au acces la educația tradițională sau nu și-o pot permite. Toate lecțiile sunt scrise, concepute și produse intern și sunt similare ca stil și calitate celor de pe History Channel[®]. Această metodă originală și eficientă pentru formarea liderilor creștini s-a dovedit foarte eficace în întreaga lume. Am câștigat Premiul Telly pentru o producție video remarcabilă în domeniul educației și utilizării animației, iar programa noastră este folosită în prezent în peste 150 de țări. Materialele Third Millennium apar sub formă de DVD-uri, materiale tipărite, *streaming* pe internet, transmisie televizată prin satelit și emisiuni de radio și televiziune.

Pentru informații suplimentare despre lucrarea noastră de slujire și pentru a afla cum vă puteți implica, vă rugăm să vizitați <http://thirdmill.org>.

Cuprins

I. Introducere	1
II. Mediul cultural	1
A. Cultura evreiască	1
B. Cultura neevreiască	3
III. Lucrarea de slujire apostolică	5
A. Slujba	5
B. Misiunea	6
1. Prima călătorie	7
2. A doua călătorie	7
3. A treia călătorie	7
4. A patra călătorie	8
C. Scrierile	8
IV. Concepții fundamentale	10
A. Concepția Reformei	10
B. Concepția escatologică	11
1. Terminologie	12
2. Structură	12
a. Origini	12
b. Elaborare	13
c. Teme	13
3. Implicații	16
a. Unirea cu Cristos	16
b. Scopul divin	17
c. Speranța creștină	18
V. Concluzie	19

Chintesența teologiei lui Pavel

Lecția întâi

Pavel și teologia sa

INTRODUCERE

Ați avut vreodată un prieten pe care credeți că-l cunoașteți foarte bine, pentru ca mai apoi să-i descoperiți o latură despre care nu știați nimic? Cam așa se întâmplă când creștinii încep să îl studieze serios pe apostolul Pavel. Da, majoritatea creștinilor sunt familiarizați cu Pavel și cu epistolele sale. Auzim multe predici care pornesc de la epistolele lui și ne axăm adesea asupra lor în studiile biblice. Din multe puncte de vedere el este ca un prieten cu care suntem familiarizați. Însă numeroși creștini care încep să sape mai adânc în viața și teologia lui Pavel sunt surprinși de ceea ce găsesc.

În această serie de lecții vom explora *Chintesența teologiei lui Pavel*. Am intitulat această primă lecție „Pavel și teologia sa.” Vom începe studiul printr-o examinare a vieții și a scrierilor lui pentru a găsi elementele esențiale ale teologiei sale.

Vom atinge trei subiecte principale. Mai întâi vom explora niște aspecte importante ale mediului din care a provenit Pavel, pentru a vedea cât de profund i-au influențat ele convingerile creștine. Apoi vom analiza legătura dintre convingerile lui și lucrarea sa de slujire ca apostol. Și, în al treilea rând, îi vom identifica concepțiile teologice fundamentale, adică ideile cruciale pe care și-a bazat multe din lucrurile din care a dat învățătură. Haideți să începem prin a arunca o privire asupra mediului cultural din care provenea Pavel.

MEDIUL CULTURAL

Știm cu toții din experiență că sunt multe lucruri care influențează ceea ce credem despre Dumnezeu, despre noi înșine și despre lumea care ne înconjoară. Nimeni nu a creat vreodată o teologie în vid, iar acest lucru este valabil și în cazul lui Pavel. Deși Duhul Sfânt l-a condus la adevărul credinței creștine, tot Duhul a folosit numeroase aspecte din mediul lui de proveniență în timp ce îl conducea spre adevăr. Asta înseamnă că, dacă dorim să înțelegem chintesența teologiei lui Pavel, trebuie să ne familiarizăm cu viața lui. Din păcate, despre educația pe care a primit-o nu cunoaștem mare lucru. Dar știm că a crescut sub influența a două culturi de seamă. Pe de o parte, a fost foarte influențat de cultura evreiască, iar pe de altă parte contactul cu cultura neevreiască, și anume cea greco-romană, a avut la rândul său un impact semnificativ asupra lui.

CULTURA EVREIASCĂ

Dacă subestimăm influența pe care a avut-o moștenirea evreiască asupra lui Pavel, avem toate șansele să pierdem din vedere chintesența teologiei sale. Putem vedea cât a

fost de importantă această moștenire pentru el în mai multe feluri. Pe de o parte, Noul Testament arată clar că, înainte de a deveni creștin, Pavel a fost foarte conștient de moștenirea sa evreiască. Propriile sale cuvinte privitoare la tinerețea lui arată că înainte de convertire era dedicat trup și suflet iudaismului. De exemplu, în Filipeni 3:5 el afirmă că a fost

... tăiat împrejur a opta zi, din neamul lui Israel, din seminția lui Beniamin, evreu din evrei; în ce privește Legea, fariseu (Filipeni 3:5).

Din punct de vedere religios, Pavel era conservator, dedicat întru totul păstrării și respectării tradițiilor Israelului. Ascultați cum s-a autodescriș în Galateni 1:14:

... eram mai înaintat în religia iudeilor decât mulți din neamul meu, de o vârstă cu mine. Eram însuflețit de o râvnă nespuse de mare pentru datinile strămoșești. (Galateni 1:14).

De fapt, zelul său pentru iudaism era așa de mare înainte de convertire încât a persecutat cu brutalitate biserica creștină, considerând-o o erezie evreiască. În plus, era și foarte educat în tradițiile iudaismului. După cum vedem în Fapte 22:3, el a fost chiar învățăcel al lui Gamaliel, unul dintre cei mai celebri rabini din Ierusalim. Departe de a fi un fanatic ignorant, Pavel era foarte educat și avea o înțelegere sofisticată a teologiei și Scripturii evreiești.

Cultura evreiască nu a fost importantă pentru el numai înainte de a deveni creștin — el a rămas profund îndatorat aceleiași moșteniri și după convertire. De pildă, el a continuat să respecte multe datini evreiești chiar și după ce a devenit creștin. Așa cum s-a exprimat în 1 Corinteni 9:20:

Cu iudeii m-am făcut ca un iudeu, ca să câștig pe iudei; cu cei ce sunt sub Lege m-am făcut ca și când aș fi fost sub Lege (1 Corinteni 9:20).

Noul Testament consemnează multe prilejuri în care Pavel creștinul a respectat cu minuțiozitate tradițiile strămoșilor săi. Chiar și după ce evreii l-au prigunit cumplit din pricina credinței sale în Cristos, identitatea și loialitatea sa etnică au fost atât de puternice încât el tot mai voia cu disperare să îi mântuiască. De pildă, în Romani 9:2-5 a scris:

... simt o mare întristare și am o durere necurmată în inimă. Căci aproape să doresc să fiu eu însumi anatema, despărțit de Hristos, pentru frații mei, rudele mele trupești. Ei sunt israeliți, au înfierea, slava, legămintele, darea Legii, slujba dumnezeiască, făgăduințele, patriarhii, și din ei a ieșit, după trup, Hristosul, care este mai presus de toate lucrurile, Dumnezeu binecuvântat în veci (Romani 9:2-5).

Păstrând în minte importanța mediului evreiesc din care provenea Pavel, acum ne putem întreba: Cum i-a influențat acest mediu de proveniență teologia creștină? În multe feluri, această influență reiese aproape de pe fiecare pagină a epistolelor sale, însă trebuie

să reținem două lucruri deosebit de importante.

Mai întâi, atât ca evreu, cât și ca creștin evreu, Pavel a crezut în autoritatea Scripturilor Vechiului Testament. El a avut încredere în ele și li s-a supus fără rezerve. Nu ar fi crezut cu niciun chip ceva ce ar fi contrazis învățăturile Vechiului Testament. Din păcate, în diverse momente ale istoriei bisericii, și chiar și în zilele noastre, unii teologi au sugerat că Pavel a respins învățăturile Vechiului Testament, înlocuindu-le cu noua sa credință în Cristos. Dar nimic nu ar putea fi mai departe de adevăr. Pavel a fost complet înrădăcinat în monoteismul Israelului Vechiului Testament și a crezut din toată inima în cerințele morale ale Scripturilor ebraice. Orice altceva am putea spune despre Pavel, un lucru știm cu certitudine: el nu a crezut nici măcar o clipă că credința sa creștină a ridicat o barieră între el și Vechiul Testament. Dimpotrivă, dedicarea sa față de Cristos i-a adâncit devotamentul față de aceste Scripturi. Ascultați cum și-a instruit protejatul, pe Timotei, cu privire la Vechiul Testament în 2 Timotei 3:14:

Tu să rămâi în lucrurile pe care le-ai învățat și de care ești deplin încredințat, căci știi de la cine le-ai învățat; din pruncie cunoști Sfintele Scripturi, care pot să-ți dea înțelepciunea care duce la mântuire, prin credința în Hristos Isus (2 Timotei 3:14-15).

Biblia ebraică a rămas Biblia lui Pavel.

În al doilea rând, Pavel s-a ținut ferm și de convingerea evreiască conform căreia Dumnezeu Îl va trimite într-o zi pe Mesia, mărețul fiu al lui David, care va pune capăt suferințelor Israelului și va extinde împărăția lui Dumnezeu în toate națiunile neevreiești. De fapt, Pavel s-a convertit la creștinism întrucât a crezut că Isus este acest multășteptat Mesia. De aceea, el nu a ezitat să-L numească pe Isus Cristos, sau *Christos*, traducerea în limba greacă a cuvântului ebraic *Meshiach* sau Mesia. Pavel nu a văzut creștinismul ca o înlocuire a iudaismului. Mai degrabă, el a crezut că creștinismul este acea ramură a iudaismului care a înțeles că Isus este adevăratul Mesia.

Acești stâlpi ai credinței evreiești — supunerea totală față de Scripturi și nădejdea în Mesia — au reprezentat dimensiuni esențiale ale concepțiilor creștine ale lui Pavel. În acest sens și în multe altele, convingerile lui creștine fundamentale au depins de moștenirea sa evreiască.

Dar el nu a fost influențat numai de moștenirea sa evreiască. Duhul Sfânt a folosit și contactul lui cu cultura neevreilor pentru a-i contura teologia.

CULTURA NEEVREIASCĂ

În primul rând, ar trebui să remarcăm că, de-a lungul vieții, Pavel nu a trăit doar în Palestina evreiască, ci în diferite perioade a trăit și în lumea neevreiască. Conform Fapte 21:39, el provenea din cetatea neevreiască Tars din Cilicia. În Fapte 22:3 citim că fusese crescut în Ierusalim. Însă Fapte 9:30 și 11:25 arată că a trăit iarăși în Tars ca adult.

În plus, contactul lui Pavel cu lumea neevreilor a fost amplificat de faptul că s-a bucurat de cetățenia romană. De fapt, potrivit Fapte 22:28 el nu o cumpărase, ci se născuse cetățean roman. În câteva ocazii din Faptele apostolilor citim că Pavel și-a

afirmat activ drepturile de cetățean roman pentru a promova evanghelia și a se apăra.

Pe lângă toate acestea, scrisorile pe care le-a adresat bisericilor neevreiești îi demonstrează disponibilitatea de a respecta obiceiuri neevreiești de dragul evangheliei creștine. În 1 Corinteni 9:21 a făcut o declarație remarcabilă:

**... cu cei ce sunt fără Lege m-am făcut ca și cum aș fi fost fără Lege...
ca să câștig pe cei fără lege (1 Corinteni 9:21).**

Pavel a cunoscut așa de bine cultura neevreilor încât a fost capabil să umble pe linia fină a adaptării comportamentului său la obiceiurile neevreilor în timp ce se supunea legii lui Cristos.

În ultimul rând, el s-a dovedit și cunoscător al sofisticatei literaturi păgâne. În pasaje precum Fapte 17:28 și Tit 1:12 a făcut referire la filozofii păgâni și chiar a citat din ei. El a avut o educație temeinică în filozofiile și religiile lumii greco-romane.

Acum trebuie să ne întrebăm cum l-a afectat cunoașterea culturii neevreiești. Cum l-a influențat expunerea la această cultură? În primul rând trebuie să ne fie clar că acest lucru nu l-a făcut să modifice creștinismul — cum au afirmat unii — pentru a-l face pe placul neevreilor. El a rămas în mod clar evreu în orientarea sa de bază. Cu toate acestea, contactul cu lumea neevreilor l-a influențat cel puțin în două moduri. Pe de o parte, l-a echipat pentru a sluji neevreilor din afara bisericii. El a cunoscut mai bine ca mulți alții valorile și convingerile neevreilor și a fost bine pregătit pentru a le duce evanghelia în moduri eficiente. De aceea, în Romani 11:13 citim că Pavel s-a autointitulat „apostol al Neamurilor.“

Pe lângă toate acestea, Pavel era pregătit și să slujească neevreilor din biserică și chiar să lupte pentru ei. De fapt, lucrarea lui de slujire printre neevrei l-a implicat într-una dintre cele mai serioase controverse din biserică primului secol: dacă credincioșii neevrei trebuie circumciși sau nu. Potrivit Fapte 15, Pavel a jucat un rol important în a-i convinge pe apostoli și pe bătrâni că convertiții neevrei nu trebuie circumciși. Iar în epistola adresată galatenilor a vorbit cu hotărâre în apărarea dreptului neevreilor de a nu fi supuși circumciziei. Însă preocuparea lui Pavel pentru neevreii din biserică nu s-a limitat la această controversă, ci a fost mult mai largă. Deși mulți creștini evrei din zilele lui îi considerau pe neevrei a fi în cel mai bun caz credincioși de mâna a doua, Pavel a insistat că Cristos a distrus zidul de despărțire dintre evrei și neevrei. După cum a precizat în Galateni 3:28-29:

Nu mai este nici iudeu, nici grec; nu mai este nici rob, nici slobod; nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască, fiindcă toți sunteți una în Hristos Isus. Și, dacă sunteți ai lui Hristos, sunteți „sămânța“ lui Avraam, moștenitori prin făgăduință (Galateni 3:28-29).

O temă centrală a multora din epistolele sale a fost aceea că Isus a deschis larg ușa mântuirii națiunilor neevreiești, pentru ca orice neevreu aflat în Cristos să fie considerat evreu pursânge și păzitor perfect al Legii în ochii lui Dumnezeu.

Așadar, vedem că legătura lui Pavel cu cultura evreiască și cu cea neevreiască l-a

influențat în multe feluri. Cu această dublă apartenență culturală în minte, suntem în măsură să vedem legătura dintre teologia lui Pavel și lucrarea sa de slujire.

LUCRAREA DE SLUJIRE APOSTOLICĂ

După cum vom vedea, slujirea lui Pavel pentru biserică a oferit teologiei sale un punct de referință constant și i-a influențat profund crezul. Iar din acest motiv ar trebui să analizăm câteva dimensiuni ale lucrării sale de slujire. Vom examina în mod specific trei aspecte ale lucrării sale: slujba apostolică, misiunea apostolică și scrierile apostolice.

SLUJBA

În cel puțin douăzeci de ocazii, Pavel s-a descris drept „apostol,” adăugând adesea că e „apostol al lui Isus Hristos.” Această declarație de apostolat a fost foarte importantă deoarece Cristos i-a rânduit pe apostoli să vorbească bisericii cu autoritate absolută în numele Lui. Dar știm cu toții că Pavel nu a fost unul dintre apostolii inițiali aleși de Isus în timpul slujirii Sale pământești. Cu toate acestea, el a pretins că este reprezentantul autorizat al lui Cristos. Pavel a insistat că a primit un apostolat egal cu cel al apostolilor inițiali. Dar cum era posibil acest lucru? Răspunsul stă în faptul că el a îndeplinit un set de cerințe stabilite pentru apostolat.

În ziua Cincizecimii, în timp ce apostolii așteptau revărsarea Duhului, Petru a stabilit că un alt apostol ar trebui să îl înlocuiască pe Iuda. Prin urmare, a explicat că apostolii autorizați ai lui Cristos trebuie să îndeplinească trei criterii. În primul rând, potrivit Fapte 1:21, trebuiau să fi primit învățătură direct de la Cristos în timpul lucrării Sale pământești. În al doilea rând, în Fapte 1:22 citim că trebuiau să fie martori ai învierii lui Isus. Iar în al treilea rând, găsim în Fapte 1:23-26 că noii apostoli trebuiau aleși în această slujbă de Însuși Domnul.

Și atunci cum rămâne cu Pavel? La prima vedere el nu îndeplinește primul criteriu pentru apostolat — în definitiv, el nu l-a urmat pe Isus în timpul lucrării Sale pământești. Dar la o privire mai atentă îi vedem calificarea. În Galateni 1:11-18 Pavel relatează că imediat după convertire a petrecut trei ani în pustiul Arabiei. El a menționat durata acestei perioade pentru a demonstra că era aproximativ egală cu perioada petrecută de ceilalți apostoli cu Isus. În anii aceia, Isus Însuși l-a învățat evanghelia. Ascultați cuvintele lui Pavel din Galateni 1:11-12:

Fraților, vă mărturisesc că Evanghelia propovăduită de mine nu este de obârșie omenească; pentru că n-am primit-o, nici n-am învățat-o de la vreun om, ci prin descoperirea lui Isus Hristos (Galateni 1:11-12).

Pavel a îndeplinit și cel de-al doilea criteriu. În Fapte 9:1-6 citim că pe drumul către Damasc el l-a văzut efectiv pe Cristosul înviat. L-a văzut pe Mântuitorul înviat. În

cele din urmă, după cum vedem în Fapte 9:15, Isus Însuși L-a rânduit pe Pavel în această slujbă:

... el este un vas pe care l-am ales, ca să ducă Numele Meu înaintea Neamurilor, înaintea împăraților și înaintea fiilor lui Israel (Fapte 9:15).

Și, ca să nu existe niciun dubiu cu privire la validitatea apostolatului său, în Galateni 2:7-8 citim că apostolii inițiali i-au confirmat chemarea și apostolia. După cum a scris Pavel, ceilalți

... au văzut că mie îmi fusese încredințată Evanghelia pentru cei netăiați împrejur, după cum lui Petru îi fusese încredințată Evanghelia pentru cei tăiați împrejur – căci Cel ce făcuse din Petru apostolul celor tăiați împrejur, făcuse și din mine apostolul Neamurilor (Galateni 2:7-8).

Ceilalți apostoli au recunoscut că apostolatul lui Pavel era comparabil cu al lui Petru. Ascultați cuvintele lui Petru din 2 Petru 3:15-16:

... cum v-a scris și preaiubitul nostru frate Pavel, după înțelepciunea dată lui... În [epistolele lui] sunt unele lucruri grele de înțeles pe care cei neștiutori și nestatornici le răstălmăcesc ca și pe celelalte Scripturi, spre pierzarea lor (2 Petru 3:15-16).

Conform lui Petru, epistolele lui Pavel trebuiau puse pe picior de egalitate cu „celelalte Scripturi.”

În biserica primară au existat numeroși învățători falși care au contrazis învățăturile lui Pavel. Pentru a-i contracara, Noul Testament a arătat clar că Pavel era un apostol legitim. Mai mult decât atât, Pavel a prezentat bisericii concepții greu de priceput și încă și mai greu de acceptat. Cu toate acestea, când a slujit în rolul de ambasador al lui Cristos, Pavel a vorbit cu aceeași autoritate ca alți apostoli și a scris cu autoritatea Scripturii. Orice spunea cineva, acel punct de vedere trebuia judecat după etalonul învățăturilor lui Pavel. Scrierile sale poartă autoritatea lui Cristos în mod efectiv. Nu-L putem urma pe Cristos fără a-l urma pe Pavel. Chiar și azi creștinii credincioși trebuie să-și conformeze teologia după a lui.

MISIUNEA

Acum, după ce am văzut care e autoritatea apostolică a lui Pavel, ar trebui să-i examinăm misiunea apostolică. Ce a făcut el ca apostol? Care a fost slujba sa? Ne putem face o idee cu privire la ce fel de lucrare a făcut Pavel dacă examinăm cele trei călătorii misionare și drumul către Roma. Să începem cu o privire de ansamblu asupra primei sale călătorii în calitate de apostol al lui Cristos.

Prima călătorie

Despre prima călătorie misionară a lui Pavel aflăm din capitolele 13-14 din Fapte. Ea a început când Dumnezeu a spus bisericii din Antiohia Siriei să îi pună deoparte pe Pavel și pe Barnaba pentru o lucrare specială. Imediat după aceea, Duhul Sfânt i-a condus pe acești oameni în insula Cipru. După câteva prilejuri de slujire acolo, s-au dus mai departe într-un turneu evanghelistic prin Asia Mică. La început Pavel a proclamat evanghelia în primul rând în sinagogile evreiești. Dar, întâmpinând o mare rezistență din partea evreilor, a început să predice și neevreilor.

În această călătorie Pavel a plantat cu succes câteva biserici, dintre care nu puține în Galatia. Pavel și Barnaba au apucat spre răsărit, până la Derbe, apoi și-au schimbat direcția. S-au întors prin cetățile din Galatia, ajungând în cele din urmă la mare și pornind spre casă cu corabia.

Prima călătorie a lui Pavel în calitate de apostol al lui Cristos a fost relativ scurtă și lipsită de peripeții. Însă cea de-a doua l-a purtat mult mai departe de tărâmul Palestinei.

A doua călătorie

A doua călătorie misionară a lui Pavel este redată în Fapte 15:36-18:22. Această expediție a început când apostolii și liderii bisericii din Ierusalim i-au ales pe Pavel și pe Barnaba să ducă o scrisoare bisericilor din Antiohia, Siria, Cilicia și Galatia, în care se preciza că convertiții neevrei nu trebuie să fie circumciși și nici să țină Legea lui Moise pentru a obține mântuirea.

Chiar înainte de începutul călătoriei, Pavel a avut o neînțelegere cu Barnaba, așa că s-au despărțit și Pavel a făcut echipă cu Sila. Cei doi au mers prima dată prin Siria și apoi prin Cilicia, până ce au ajuns în Galatia. Într-o cetate din acea regiune, Listra, lui Pavel i s-a alăturat și Timotei ca tovarăș de drum.

Pavel și-a continuat drumul, voind să vestească evanghelia spre nord, în Asia și Bitinia, dar Duhul Sfânt i-a interzis. Așa că s-a îndreptat spre cetatea de coastă Troa. Acolo motivul interdicției Duhului Sfânt a devenit clar prin celebra „viziune macedoneană” a lui Pavel. În această viziune un om îl implora să predice evanghelia în Macedonia, provincia septentrională a Greciei. Apostolul și însoțitorii săi au răspuns imediat visului, pornind cu corabia spre provincia cu pricina. Pavel a plantat numeroase biserici în Grecia, inclusiv pe cele din Filipi și Tesalonic, în nord.

În cele din urmă a pornit spre sud, vizitând Atena și plantând o biserică în Corint. Apoi s-a dus la Efes și, după ce a rămas o vreme acolo, s-a întors în Palestina.

A treia călătorie

A doua călătorie misionară a lui Pavel a fost urmată curând de o a treia expediție în care s-a deplasat din nou mult spre apus. Cea de-a treia călătorie misionară a lui Pavel

este relatată în Fapte 18:23-21:17. Aceste călătorii l-au purtat din Antiohia Siriei prin Galatia și Frigia, după care el a pus bazele unei înfloritoare lucrări de slujire în Efes. După aceea, a călătorit câteva luni prin Grecia, de la nord la sud și apoi iar spre nord. A vizitat bisericile pe care le plantase în călătoria sa anterioară prin regiune. Apoi s-a îndreptat spre Ierusalim, călătorind pe uscat și pe mare.

Când Pavel s-a întors la Ierusalim după cea de-a treia călătorie, evreii i-au adus o falsă acuzație de răzvrătire, iar romanii l-au arestat. După ce și-a petrecut doi ani în temniță, Pavel și-a afirmat dreptul de cetățean roman de a se înfățișa înaintea cezarului. Acest apel la cezar a dus la o a patra călătorie care l-a purtat spre Roma.

A patra călătorie

Consemnarea acestei călătorii apare în capitolele 27-28 din Fapte. Pavel a parcurs cea mai mare parte a drumului cu corabia. Între Creta și insula Malta, o furtună năprasnică a distrus vasul pe care se aflau el și alți prizonieri. Echipajul, gardienii, Pavel și însoțitorii săi au naufragiat pe insula Malta, unde au rămas trei luni înainte de a putea purcede spre Roma. Pavel a rămas la Roma, în arest la domiciliu, din anul 60 până în 62 d.H. În această perioadă a putut sluji neîngrădit.

Tradiția ne spune că a fost achitat de Nero și că s-a îndreptat apoi spre Spania, vestind evanghelia. Anumite dovezi din epistolele către Timotei și Tit sugerează de asemenea că a călătorit spre răsărit, înființând și acolo biserici și întărindu-le. Dar cam prin anul 65 d.H. sau nu la mult timp după aceea, Nero a poruncit din nou ca Pavel să fie arestat și în cele din urmă l-a executat.

Dacă aruncăm o privire pe hartă la zona dintre Ierusalim și Roma, vedem că Pavel a vizitat numeroase locuri, luând legătura cu mii de oameni din peste douăzeci și cinci de cetăți. Ce trebuie să învățăm din faptul că a îndurat călătorii așa de lungi? Ce ne spun ele despre chintesența teologiei lui Pavel?

Este de la sine înțeles că putem afla multe despre teologia lui Pavel din călătoriile sale misionare. Însă unul din cele mai importante lucruri pe care le aflăm este că teologia lui nu i-a îngăduit să fie un teolog de fotoliu. Nu există nicio îndoială că Pavel a avut o educație bună și că era foarte inteligent. Dar teologia sa l-a dus la o viață de sacrificii și slujire. Așadar, când analizăm chintesența teologiei sale nu trebuie să ne mulțumim cu un set de idei sau convingeri despărțite de viața practică. Trebuie să căutăm ceva radical și transformator. Când îi înțelegem corect teologia, ea ne va inspira și călăuzi, așa cum l-a călăuzit pe el, într-o viață de slujire radicală a lui Cristos, a bisericii și a lumii.

Acum putem să trecem la al treilea aspect al slujirii sale: scrierile sale apostolice sau epistolele Noului Testament.

SCRIERILE

Întrucât și-a dus viața în tranșeele lucrării de slujire practice permanente, Pavel era la curent cu problemele specifice care creau necazuri bisericilor pe care le vizita. Vă puteți închipui că necazurile din Galatia nu erau aceleași cu cele din Efes. Și problemele

din Efes erau diferite de cele din Corint. Fiecare loc în care se ducea era altfel. Drept care, când și-a scris epistolele, Pavel a avut grijă să se ocupe de nevoile specifice din respectivele situații.

În Noul Testament avem treisprezece epistole pe care Pavel le-a scris în diferite momente ale lucrării sale de slujire. Deoarece scrisorile sale erau atât de sporadice, fiind scrise pentru a se ocupa de probleme specifice, niciuna dintre ele nu îi expune toată teologia în mod ordonat sau sistematic. În schimb, ele conțin aplicații pastorale ale teologiei sale. În cele mai multe cazuri este evident că Pavel și-a scris misivele pentru a se ocupa de problemele specifice din biserică, iar noi vom explora această realitate în amănunt în lecțiile următoare.

Dar, pentru a ilustra adevărul acestei afirmații, haideți să ne gândim o clipă la cartea Romani. Mulți creștini au tratat în mod greșit această carte ca pe un rezumat sistematic al teologiei lui Pavel. Și astfel au tras concluzia că temele de la suprafața cărții alcătuiesc chintesența sistemului teologic al lui Pavel. Dar o examinare mai atentă a epistolei arată că Pavel a scris-o și pe aceasta pentru a se ocupa de probleme specifice. Unul din principalele motive pentru care a scris-o a fost să stabilizeze relațiile dintre credincioșii evrei și cei neevrei din Roma.

O privire de ansamblu asupra structurii epistolei Romani face foarte clar acest accent pastoral. În primele trei capitole, Pavel s-a axat pe dovedirea faptului că atât evreii, cât și neevreii sunt păcătoși și că niciunul nu are vreun drept de a se pretinde superior față de celălalt. În capitolele 4-8 a subliniat modul în care Dumnezeu a asigurat același mod de mântuire și pentru unii și pentru ceilalți. Evreii și neevreii sunt pe picior de egalitate în fața lui Dumnezeu. În capitolele 9-11 Pavel s-a axat pe rolurile complementare ale evreilor și ale neevreilor în planul lui Dumnezeu pentru istorie. Apoi, după ce a accentuat aceste teme doctrinare, în capitolele 12-16 s-a ocupat de câteva aspecte ale vieții creștine practice foarte strâns înrudite cu conflictele dintre evrei și neevrei.

De exemplu, în capitolul 12 a insistat că, în pofida diversității lor, creștinii ar trebui să funcționeze ca un trup unitar. În capitolul 13 a promovat stabilitatea, îndemnându-i pe creștini să se supună chiar și guvernelor civile neevreiești. Iar în capitolele 14-16, înainte de încheierea epistolei, Pavel s-a axat pe nevoia de înțelegere reciprocă dintre evrei și neevrei cu privire la obiceiurile unora și altora.

Această scurtă schiță a scrisorii lui Pavel către romani arată că el nu a intenționat ca Romani să fie o declarație rezumativă a convingerilor sale. În schimb, această carte a răspuns în primul rând problemei pastorale privind relația dintre evrei și neevrei în biserica creștină. Romani este o aplicare a teologiei lui Pavel la anumite nevoi foarte specifice.

Avem dreptate să credem că Pavel a avut un set bine alcătuit și logic de convingeri teologice, sau ceea ce am putea numi o teologie sistematică. Însă sistemul lui teologic a rămas nescris, deși a stat la baza epistolelor sale. Din câte știm, sistemul teologic al lui Pavel nu a avut niciodată o formă scrisă completă. Totuși, îl putem reconstrui într-o mare măsură pe baza mesajelor scrise de el.

Pentru a-i reconstrui sistemul teologic, nu ar trebui să ne uităm în primul rând la subiectele pe care le-a menționat cel mai mult. Asta deoarece el și-a petrecut majoritatea timpului scriind despre lucruri care erau deosebit de importante pentru biserica din

vremea lui. În loc de așa ceva, trebuie să ne întrebăm: Ce principii susțin lucrurile specifice scrise de Pavel? Ce modele coerente de credință îi explică cel mai bine învățăturile specifice? Ce doctrine leagă între ele diversele lucruri pe care le-a scris diverselor biserici? Răspunzând la astfel de întrebări îi vom putea reconstrui teologia. Și vom înțelege mai bine cum erau menite scrisorile sale să călăuzească biserica din secolul întâi și cum ar trebui să ne călăuzească pe noi astăzi.

Acum, având niște puncte de vedere elementare referitoare la mediul de proveniență și la lucrarea de slujire a lui Pavel, suntem gata să îi privim direct concepțiile teologice.

CONCEPȚII FUNDAMENTALE

În acest punct trebuie să ne punem niște întrebări decisive: Care a fost structura teologiei lui Pavel? Ce fel de convingeri au stat la baza învățăturii date în epistolele sale? Răspunsul la aceste întrebări este esențial pentru a-l înțelege mai bine.

Influența sa a fost atât de mare în atâtea tradiții creștine încât este imposibilă chiar și o simplă menționare a tuturor felurilor în care i-a fost înțeleasă teologia. Ne vom limita la două direcții de bază pe care au apucat exegeții: perspectiva Reformei asupra teologiei lui Pavel și ceea ce vom numi perspectiva escatologică, care a căpătat influență în ultimele decenii. Haideți să examinăm întâi concepția Reformei despre Pavel.

CONCEPȚIA REFORMEI

Cum au înțeles reformatorii protestanți structura teologiei lui Pavel? În secolele anterioare Reformei, învățătura Bisericii Romano-catolice spunea că pentru mântuire sunt necesare atât harul lui Dumnezeu, cât și meritul omului. Potrivit acestei învățături, îndreptățirea este un proces îndelungat prin care Dumnezeu Își toarnă harul în credincios, acest har îngăduindu-i acestuia să devină mai neprihănit prin săvârșirea de fapte bune. Oamenii sunt deplin îndreptățiți și mântuiți când au făcut destule fapte bune pentru a fi considerați cu adevărat neprihăniți după etalonul legii lui Dumnezeu.

Dar când reformatori de seamă precum Martin Luther, Ulrich Zwingli și Ioan Calvin au citit epistolele lui Pavel, au ajuns la concluzia că interpretarea catolică legalistă a lui Pavel este greșită. Ei au urmat învățătura lui Augustin, conform căreia îndreptățirea este atribuită dintr-o dată și în întregime, separat de faptele omenești, și că nu este turnată de-a lungul unei lungi perioade de timp și amestecată cu efortul omnesc. Sfințirea, îndelungatul proces al vieții creștine, urmează îndreptățirii și continuă pe tot parcursul vieții credincioșilor. Însă îndreptățirea este declarația juridică făcută de Dumnezeu o dată pentru totdeauna că un credincios a fost achitat de vina păcatului și i s-a atribuit neprihănirea lui Cristos.

Această convingere a ajuns să fie cunoscută drept *sola fide* — numai prin credință — întrucât înțelegea că suntem îndreptățiți numai prin intermediul credinței în Cristos și nu prin intermediul credinței plus faptele noastre bune. Nu există nicio îndoială că

reformatorii au avut dreptate să găsească această doctrină în scrierile lui Pavel. În biserica primară anumite facțiuni ale credincioșilor evrei, cunoscute ca iudaizatoare, susțineau că mântuirea rezultă dintr-un amestec de har divin și de fapte omenești. Dar Pavel s-a opus acestui legalism din biserica primară și a insistat că îndreptățirea este un eveniment singular care are loc separat de faptele legii. Paralelele dintre controversele Reformei și cele cu care s-a confruntat Pavel sunt evidente. Legalismul Bisericii Romano-catolice corespundea în mare cu legalismul iudaizatorilor, *sola fide* a Reformei fiind similară cu învățătura lui Pavel.

Drept urmare, protestanții au susținut în general că Pavel și-a elaborat teologia în primul rând în jurul modului în care este aplicată mântuirea credinciosului individual. În termeni teologici tradiționali, teologia lui Pavel a fost considerată ca fiind structurată în jurul *ordo salutis*, sau ordinea mântuirii, adică procesul prin care mântuirea în Cristos ni se aplică ție și mie. În tradiția Reformei, cei mai mulți protestanți cred că *ordo salutis*, și mai cu seamă îndreptățirea numai prin credință, este conceptul cel mai de seamă din teologia lui Pavel, că este chintesența teologiei sale.

Firește că, de-a lungul veacurilor, protestanții și-au dat seama că Pavel credea în mult mai multe lucruri, nu doar în îndreptățirea numai prin credință. El a fost foarte preocupat de îndelunga istorie a răscumpărării lui Dumnezeu, care a avut ca punct culminant moartea și învierea lui Cristos. În termeni teologici, acest aspect al învățăturii sale se numește *historia salutis*, adică istoria mântuirii. Însă în cea mai mare parte, înțelegerea tradițională a teologiei lui Pavel a fost până de curând că istoria mântuirii e mai puțin importantă decât ordinea mântuirii. Majoritatea protestanților nu văd nici acum istoria mântuirii ca centru al teologiei lui Pavel.

CONCEPȚIA ESCATOLOGICĂ

Oricât ar fi fost de dominant punctul de vedere protestant inițial în ceea ce privește interpretarea lui Pavel, acesta nu a fost scutit de provocări. În ultimele decenii a ieșit în față un alt punct de vedere complementar, pe care îl vom numi perspectiva escatologică asupra teologiei lui Pavel. Această perspectivă a reevaluat ideea conform căreia ordinea mântuirii are un loc mai de seamă în teologia lui Pavel decât istoria mântuirii.

Este adevărat că în ultimele decenii au fost propuse multe alte concepții privitoare la teologia lui Pavel. Anumiți teologi proeminenți au susținut că teologia lui Pavel s-a axat în primul rând pe contopirea trecutului său evreiesc cu filozofiile grecești. Alții au considerat că Pavel a susținut în primul rând viața rațională etică în detrimentul patimilor trupului. Iar alții au susținut că teologia lui Pavel a fost profund influențată de religiile elenistice ale misterelor sau de apocalipticismul evreiesc. O parte din aceste puncte de vedere oferă clarificări ale teologiei lui Pavel, însă niciunul dintre ele nu s-a dovedit la fel de util ca concepția escatologică privind teologia sa.

Pentru a examina concepția escatologică privitoare la teologia lui Pavel, ne vom concentra pe trei subiecte: primul, terminologia escatologiei; al doilea, structura escatologiei lui Pavel; și al treilea, implicațiile escatologiei lui Pavel. Haideți să aruncăm mai întâi o privire asupra termenului de „escatologie.”

Terminologie

Termenul „escatologie“ provine din cuvântul grecesc *eschatos*, care înseamnă „ultim“ sau „sfârșit.“ Așadar escatologia este doctrina sau învățătura despre ultimele lucruri sau despre sfârșitul vremurilor. Vechiul Testament întrebuițează frecvent termeni precum „zilele de apoi“ sau „sfârșitul zilelor“ pentru a face referire la apogeul istoriei mântuirii care trebuia să aibă loc la venirea lui Mesia pe pământ. Iar Noul Testament arată de câteva ori spre împlinirea acestor „zile de apoi“ sau a acestui „sfârșit al zilelor“ din Vechiul Testament în Isus, Mesia. De la acest cuvânt grecesc *eschatos* derivă termenul nostru teologic de „escatologie,“ doctrina „zilelor de apoi“ sau a „sfârșitului zilelor.“

În teologia sistematică tradițională, termenul de „escatologie“ s-a referit în primul rând la învățătura Bibliei referitoare la a doua venire a lui Cristos. Dar când vorbim despre abordarea „escatologică“ a lui Pavel, trebuie să lărgim termenul pentru a include mult mai mult decât a doua venire a lui Cristos. După cum vom vedea, Pavel a înțeles totul despre Cristos, de la prima până la a doua Sa venire, prin prisma escatologiei sau a sfârșitului vremurilor.

Structură

Pentru a vedea cum lărgim termenul de „escatologie“ pentru a include mai mult decât a doua venire a lui Cristos, trebuie să ne îndreptăm atenția spre structura escatologiei lui Pavel. Cum și-a închipuit Pavel zilele din urmă sau sfârșitul vremurilor? Vom împărți explorarea acestei teme în trei părți: originile, dezvoltarea și temele escatologiei lui Pavel. Haideți să vedem mai întâi care sunt originile escatologiei sale.

Origini. Pe vremea lui Pavel, teologii evrei credeau în general că Vechiul Testament împarte istoria lumii în două mari epoci. Cea dintâi era epoca actuală a păcatului și necazurilor, pe care au numit-o „acest veac,“ sau, în ebraică, *olam hazeh*. „Acest veac“ a ajuns la punctul cel mai de jos când Israelul a suferit blestemul divin al exilului din Țara Făgăduinței. Nu este surprinzător că teologii evrei au vorbit despre „acest veac“ în termeni foarte negativi.

Însă rabinii mai credeau și că va exista o epocă viitoare a binecuvântării, care va urma acestei epoci de necazuri, pe care au denumit-o „veacul care va veni,“ sau în ebraică *olam haba*. În veacul care va veni Dumnezeu Își va împlini în sfârșit toate făgăduințele de a binecuvânta Israelul.

Cele mai multe grupări evreiești de pe vremea lui Pavel credeau că apariția lui Mesia va fi punctul crucial de răscruce dintre aceste epoci. La venirea Sa, Mesia trebuia să aducă ziua Domnului, ziua în care Dumnezeu Își va binecuvânta în fine poporul și îi va distruge vrăjmașii. Aceasta era ziua ce va inaugura veacul care va veni.

La citirea epistolelor lui Pavel vedem clar că și el a avut aceeași concepție de bază

cu privire la istorie, care cuprinde două epoci. De fapt, în cel puțin doisprezece ocazii el a numit direct epoca în care trăia „veacul acesta.“ De pildă în 2 Corinteni 4:4 l-a numit pe Satan „dumnezeul veacului acestuia,“ iar în 1 Corinteni 1:20 l-a numit pe filozoful păgân „filozoful acestui veac“ (traducere literală).

În mod asemănător, Pavel a folosit expresia „veacul viitor“ pentru a se referi la epoca viitoare în care asupra rasei umane vor veni judecățile și binecuvântările finale. De exemplu, în 1 Timotei 6:19 Pavel i-a încurajat pe creștini să fie credincioși pentru a-și pune „pentru vremea viitoare... o bună temelie.“ Iar în Efeseni 2:7 a spus că Dumnezeu L-a înviat pe Cristos din morți pentru „ca să arate în veacurile viitoare nemărginita bogăție a harului Său.“

Poate că cel mai bun exemplu pentru gândirea „în două epoci“ a lui Pavel apare în Efeseni 1:21. Acolo el s-a referit explicit la ambele epoci când a scris că Cristos a fost așezat

mai presus de orice domnie, de orice stăpânire, de orice putere, de orice dregătorie și de orice nume care se poate numi, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor (Efeseni 1:21).

Păstrând în minte acest tipar de bază „în două epoci,“ ar trebui acum să ne îndreptăm atenția la modul în care a elaborat Pavel o escatologie distinctiv creștină.

Elaborare. Vă aduceți aminte că în escatologia evreiască tradițională punctul de cotitură dintre această epocă și cea care va veni era apariția lui Mesia. Timp de veacuri evreii crezuseră că la venirea lui Mesia poporul lui Dumnezeu își va primi imediat binecuvântările depline, iar dușmanii săi vor avea parte de o distrugere imediată. Dar, ca ucenic al lui Isus, Pavel s-a confruntat cu o provocare serioasă la adresa acestei convingeri foarte vechi. El știa că Isus este Mesia al Israelului — dar mai știa și că Isus nu adusese lumea la un final culminant, după cum se așteptase Israelul. La fel ca Isus și la fel ca restul Noului Testament, Pavel a răspuns la această problemă prin modificarea escatologiei evreiești tradiționale.

După cum a explicat el, tranziția de la această epocă la cea viitoare nu este o simplă trecere de la o epocă la următoarea, ci implică o perioadă de suprapunere, când ambele epoci se desfășoară simultan. Din perspectiva lui, veacul viitor a fost inaugurat de moartea, învierea și înălțarea lui Cristos. Pavel era de asemenea încrezător că la întoarcerea lui Cristos în slavă acest veac rău se va sfârși și veacul viitor va sosi în toată plinătatea, cu binecuvântările supreme pentru poporul lui Dumnezeu și cu judecata finală pentru vrăjmașii Săi. Dar între timp ambele epoci — veacul acesta și veacul viitor — există una lângă alta.

Păstrând în minte originile și elaborarea structurii escatologiei lui Pavel, este de folos să descriem niște teme din scrisorile lui Pavel, care trebuie înțelese prin prisma epocilor suprapuse ale istoriei.

Teme. Concepția lui Pavel despre escatologie este descrisă de regulă ca „deja și nu încă,“ fiindcă Pavel credea că anumite aspecte ale vremurilor de pe urmă sau ale zilelor de apoi au devenit deja realitate în Cristos, în vreme ce altele nu s-au împlinit încă.

Haideți să descifrăm înțelesul acestei descrieri.

Pe de o parte, Pavel spune că veacul viitor este deja aici în mai multe moduri diferite. Vom specifica trei moduri în care apare această temă în scrierile lui. În primul rând, el ne-a învățat că ultimul stadiu al împărăției lui Dumnezeu a început când Isus S-a urcat la tronul Său ceresc. De exemplu, în Efeseni 1:20-21 a scris că, atunci când Tatăl L-a înviat pe Cristos din morți, El

... L-a pus să șadă la dreapta Sa, în locurile cerești, mai presus de orice domnie, de orice stăpânire, de orice putere, de orice dregătorie și de orice nume care se poate numi, nu numai în veacul acesta, ci și în cel viitor (Efeseni 1:20-21).

Deși în prezent domnia lui Cristos este realizată în primul rând în locurile cerești, nu pe pământ, este totuși adevărat că El domnește deja peste orice domnie și stăpânire. În acest sens, domnia lui Dumnezeu în veacul viitor este o realitate prezentă.

Un al doilea aspect al veacului viitor care este deja prezent pentru noi este acel gust în avanpremieră al moștenirii noastre veșnice în Duhul Sfânt. Pavel ne-a învățat că, atunci când Cristos S-a urcat la tronul său din cer, El a turnat Duhul Sfânt peste biserică ca un gust în avanpremieră al moștenirii complete pe care o vom primi la întoarcerea lui Cristos. În Romani 8:23 Pavel a explicat acest fapt spunând că credincioșii sunt cei care au „cele dintâi roade ale Duhului.“ „Cele dintâi roade“ este traducerea cuvântului grecesc *aparche*, care este la rândul lui o traducere a unui termen vechi-testamentar ce desemnează prima porție a recoltei. Primele roade indicau că în viitor urmează o recoltă mai mare. Așadar darul Duhului Sfânt în viața fiecărui credincios este pentru Pavel un gust în avanpremieră al marilor binecuvântări ale veacului viitor.

Tot așa, potrivit Efeseni 1:14, Însuși Duhul Sfânt este

... o garanție a moștenirii noastre până la răscumpărarea celor ce sunt proprietatea lui Dumnezeu (Efeseni 1:14, NTR).

Cuvântul grecesc tradus prin „garanție“ este *arrabon*. Această terminologie îndreaptă atenția spre Duhul Sfânt ca scont sau depozit al lui Dumnezeu către noi, care ne garantează că vom primi mult mai mult de la Dumnezeu în viitor. Încă o dată, Duhul Sfânt este o binecuvântare a veacului viitor pe care Dumnezeu ne-a dat-o deja.

În sfârșit, Pavel a mai îndreptat atenția și spre faptul că Cristos a inaugurat noua creație asociată cu veacul viitor. Datorită celor împlinite de Cristos, credincioșii se bucură acum, în parte, de re-crearea lumii. În Vechiul Testament, Dumnezeu făgăduise poporului Său că în zilele din urmă El va re-crea lumea în întregime, făcând-o la fel de perfectă cum fusese înainte de păcatul omului din Grădina Edenului. Ascultați cum i-a descris Domnul lui Isaia veacul care va veni în Isaia 65:17:

Căci iată, Eu fac ceruri noi și un pământ nou (Isaia 65:17).

În mintea lui Pavel, faptul că Cristos deja mântuia oamenii dovedea că re-crearea lumii începuse. 2 Corinteni 5:17 exprimă bine această idee:

Astfel, dacă este cineva în Cristos, este o nouă creație. Cele vechi s-au dus; iată toate au devenit noi (2 Corinteni 5:17, NTR).

Chiar dacă Pavel dădea învățătură că multe aspecte ale veacului viitor fuseseră deja inaugurate la prima venire a lui Cristos, el credea și că binecuvântările zilelor de pe urmă nu veniseră încă în plinătate. Prin urmare, el aștepta cu nerăbdare întoarcerea lui Cristos ca moment în care El va aduce la îndeplinire judecățile și binecuvântările finale. Încă o dată vom menționa trei moduri în care se face cunoscută perspectiva lui Pavel.

În primul rând, așa cum am văzut, el ne-a învățat că Cristos Regele domnește acum de pe tronul Său din cer. Dar Pavel credea și că, la întoarcerea Sa, Cristos va aduce plinătatea Împărăției lui Dumnezeu. Ascultați cum a exprimat acest lucru în 1 Corinteni 15:24-26:

În urmă, va veni sfârșitul, când El va da Împărăția în mâinile lui Dumnezeu Tatăl, după ce va fi nimicite orice domnie, orice stăpânire și orice putere. Căci trebuie ca El să împărățească până va pune pe toți vrăjmașii sub picioarele Sale. Vrăjmașul cel din urmă, care va fi nimicite, va fi moartea (1 Corinteni 15:24-26).

Acest pasaj arată limpede că Pavel privea dincolo de domnia actuală a lui Cristos, către viitoarea distrugere a oricărei domnii, stăpâniri și puteri care stă împotriva scopurilor lui Dumnezeu. Cristos va rămâne pe tronul Său cersc până ce vor fi nimicite toți dușmanii, inclusiv moartea. Așadar, Pavel credea într-un fel că împărăția lui Cristos e deja aici, dar într-un alt sens, că încă nu e.

În al doilea rând, după cum am văzut, Pavel credea că Duhul Sfânt este primul rod al secerișului mântuirii și acotul moștenirii noastre. Dar termenii „cele dintâi roade“ și „acot“ indică faptul că primirea completă a moștenirii noastre va avea loc în viitor. Ascultați cum exprimă el acest lucru în Romani 8:23:

Și nu numai ea, dar și noi, care avem cele dintâi roade ale Duhului, suspinăm în noi și așteptăm înfierea, adică răscumpărarea trupului nostru (Romani 8:23).

Aici Pavel a legat direct realitatea prezentă a darului Duhului Sfânt de viitor. Întrucât veacul viitor este deja aici, noi avem deja Duhul. Dar tot suspinăm în noi fiindcă nu am primit răscumpărarea trupului nostru.

Cam în același fel, în Efeseni 1:14 a scris că Duhul Sfânt este

... o garanție a moștenirii noastre până la răscumpărarea celor ce sunt proprietatea lui Dumnezeu (Efeseni 1:14, NTR).

Duhul este un nemaipomenit gust în avanpremieră, dar totuși numai un gust în avanpremieră, al unei răscumpărări mai mari — moștenirea noastră completă.

În sfârșit, cu toate că noua creație a devenit o realitate spirituală în viața credincioșilor, noi așteptăm și înnoirea completă a creației și domnia noastră veșnică peste pământul cel nou. După cum a scris Pavel în Romani 8:21, în același timp în care noi primim trupul cel nou,

[creația] va fi izbăvită din robia stricăciunii, ca să aibă parte de slobozenia slavei copiilor lui Dumnezeu (Romani 8:21).

Pavel a așteptat cu nerăbdare întoarcerea lui Cristos ca moment în care noua creație va intra în toată plinătatea sa.

Am trecut în revistă doar câteva moduri în care a tratat Pavel teme importante prin prisma acestui veac și a veacului viitor. Însă am schițat modelul de bază care stă la baza tuturor concepțiilor sale. Veacul viitor este o realitate prezentă cu numeroase binecuvântări pentru credincioși. Însă veacul acesta nu se va sfârși complet, iar cel viitor nu va ajunge la plinătate până ce Cristos nu Se va întoarce în slavă. Între timp, necazurile acestui veac și minunățiile veacului viitor există în paralel.

După ce am văzut structura escatologiei lui Pavel, ar trebui să ne îndreptăm atenția spre niște implicații importante ale punctelor sale de vedere.

Implicații

Așa cum am văzut, Pavel și-a exprimat teologia în mare parte în contextul lucrării de slujire pastorale. El nu s-a axat pe o teologie abstractă, ci pe experiența umană concretă. Nici măcar escatologia sa nu a fost o chestiune abstractă. Mai degrabă, Pavel credea că numeroasele dificultăți cu care se confruntă biserica rezultă din tensiunile produse de faptul că trăim în perioada suprapunerii acestui veac cu cel viitor. Prin urmare, în scrierile sale a explicat ce a făcut Dumnezeu pentru credincioși la prima venire și i-a învățat pe creștini cum să-și trăiască viața în timp ce așteaptă întoarcerea lui Cristos.

Pentru a înțelege acest accent practic al escatologiei lui Pavel, vom analiza trei subiecte: mai întâi, unirea cu Cristos, în al doilea rând, scopul divin, iar în al treilea rând nădejdea creștină. Haideți să vedem mai întâi care este învățătura lui Pavel despre unirea cu Cristos.

Unirea cu Cristos. În Romani 6:3-4 Pavel a indicat că unirea noastră cu Cristos ne duce de fapt din acest veac în cel viitor. Scriind din nou despre unirea cu Cristos din prisma botezului, el a întrebat:

Nu știți că toți câți am fost botezați în Isus Hristos, am fost botezați în moartea Lui? Noi deci, prin botezul în moartea Lui, am fost îngropați împreună cu El, pentru ca, după cum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, tot așa și noi să trăim o viață nouă (Romani 6:3-4).

Într-o exprimare mai simplă, trecerea din acest veac la cel viitor a avut loc în mod obiectiv prin moartea și învierea lui Cristos. Dar de fiecare dată când oamenii, bărbați și

femei, vin la Cristos cu credință mântuitoare, ei sunt uniți cu învierea Sa. Drept care noi nu mai trăim în robia păcatului și sub judecata lui Dumnezeu împotriva lui. Ni se dă o viață nouă, o viață înviată, ca să putem trăi în libertatea slujirii lui Cristos. Așa cum a continuat Pavel să explice în versetele 10 și 11 din Romani 6:

Fiindcă prin moartea de care a murit, El a murit pentru păcat, o dată pentru totdeauna; iar prin viața pe care o trăiește, trăiește pentru Dumnezeu. Tot așa și voi înșivă, socotiți-vă morți față de păcat, și vii pentru Dumnezeu, în Isus Hristos, Domnul nostru (Romani 6:10-11).

Învățătura lui Pavel despre unirea noastră cu Cristos a aplicat escatologia la viața practică a tuturor credincioșilor. Așa cum Isus a lăsat în urmă acest veac, cu judecata lui, și noi am fost eliberați de păcat și judecată. Și, așa cum Isus trăiește acum în puterea veacului viitor, și noi trăim acum în acea putere.

După ce am înțeles cum unirea noastră cu Cristos prin credință ne-a dat o viață nouă, ne confruntăm cu o întrebare dificilă: De ce a rânduit Dumnezeu o perioadă de suprapunere între acest veac și cel viitor? Care e scopul Său?

Scopul divin. Chiar lucrarea misionară a lui Pavel între neevrei stă mărturie a convingerii sale că planul lui Dumnezeu pentru suprapunerea veacurilor a inclus unirea evreilor și neevreilor credincioși într-un singur popor al lui Dumnezeu.

Pavel mai credea și că Dumnezeu a rânduit suprapunerea dintre acest veac și cel viitor pentru ca biserica să ajungă la un nivel de maturitate spirituală. Câteodată el a zugrăvit această idee în termeni de construcție a templului lui Dumnezeu, ca în Efeseni 2:19-22. Altădată a vorbit despre ea prin prisma unui corp omenesc ce se maturizează, ca în Efeseni 4:15-16. Pavel a înțeles că maturizarea spirituală a bisericii este unul din scopurile fundamentale ale lui Dumnezeu pentru suprapunerea dintre acest veac și cel viitor.

El și-a dat seama că această concepție despre istorie este neobișnuită. Ea nu mai fusese revelată în trecut. De aceea a vorbit despre ea ca despre o taină pe care Dumnezeu i-a descoperit-o și pe care el trebuia să o explice altora. Iată ce a scris în Romani 11:25:

Fraților, pentru ca să nu vă socotiți singuri înțelepți, nu vreau să nu știți taina aceasta: o parte din Israel a căzut într-o împietrire care va ține până va intra numărul deplin al Neamurilor (Romani 11:25).

În acest pasaj, Pavel a indicat că Dumnezeu folosește acest timp prezent, când mulți evrei s-au împietrit față de evanghelie, pentru a mântui „numărul deplin“ sau „plinătatea“ neevreilor. Așa cum a arătat în Efeseni 3:4-6:

Citindu-le, vă puteți închipui priceperea pe care o am eu despre taina lui Hristos, care n-a fost făcută cunoscut fiilor oamenilor în celelalte veacuri, în felul cum a fost descoperită acum sfinților apostoli și proroci ai lui Hristos, prin Duhul. Că, adică, Neamurile sunt împreună moștenitoare cu noi, alcătuiesc un singur trup cu noi și iau

parte cu noi la aceeași făgăduință în Hristos Isus, prin Evanghelia aceea (Efeseni 3:4-6).

Perspectiva lui Pavel asupra scopurilor lui Dumnezeu a oferit o orientare pentru toți credincioșii care trăiesc în perioada acestei suprapunerii dintre veacul acesta și cel viitor. Atât la nivel colectiv, cât și la nivel individual, creștinii nu ar trebui să privească această perioadă ca un timp în care să aștepte liniștiți plinătatea veacului viitor. Dimpotrivă, Dumnezeu a rânduit această perioadă pentru o activitate susținută. Este vremea salvării multora din fiecare națiune de pe pământ și a aducerii bisericii la maturitate spirituală. Din acest motiv, Pavel și-a dedicat viața răspândirii evangheliei și zidirii bisericii și i-a chemat și pe alții să i se alăture în această lucrare.

Învățătura lui Pavel privitoare la unirea noastră cu Cristos în vremea suprapunerii acestui veac cu cel viitor oferă și o sursă esențială de speranță pentru fiecare creștin în lupta sa cu problemele vieții.

Speranța creștină. Pavel a cunoscut multă suferință în propria lucrare de slujire de apostol și a știut că toți creștinii suferă într-un fel sau altul. Însă escatologia sa a oferit creștinilor speranță cel puțin în două moduri.

Pe de o parte, ea ne dă speranță pentru viitor prin faptul că arată că am început deja să ne bucurăm de multe din avantajele veacului viitor. Când ne privim viața și vedem binecuvântările veacului viitor pe care le avem deja, căpătăm speranță că în viitor vom intra în posesia unor binecuvântări chiar și mai mari și mai depline. Așa cum a scris el în 2 Corinteni 4:16-18:

De aceea, noi nu cădem de oboseală. Ci, chiar dacă omul nostru de afară se trece, totuși omul nostru dinăuntru se înnoiește din zi în zi. ... Pentru că noi nu ne uităm la lucrurile care se văd, ci la cele ce nu se văd (2 Corinteni 4:16-18).

Pe de altă parte, binecuvântările care încă ne stau înaintea sunt așa de uluitoare încât umbresc total orice încercări prin care trecem în viața aceasta. Această convingere l-a determinat pe Pavel să scrie în Romani 8:18 că

Suferințele din vremea de acum nu sunt vrednice să fie puse alături cu slava viitoare, care are să fie descoperită față de noi (Romani 8:18).

Durerile noastre actuale sunt temporare. Isus va pune în cele din urmă capăt acestui veac rău de acum și va re-crea lumea ca un dar glorios pentru copiii Săi.

Pavel a recunoscut că pe dinafară ne ofilim din pricina necazurilor acestei vieți, dar în același timp a declarat că pe dinăuntru suntem înnoiți zi de zi datorită binecuvântărilor veacului viitor care deja ne aparțin. Libertatea față de păcat și puterea Duhului ne fac capabili să ne delectăm în această înnoire lăuntrică zilnică pentru ca să ne ațintim privirea asupra nădejzii noastre veșnice în Cristos. Gustarea în avanpremieră a veacului viitor ne ajută să așteptăm cu nerăbdare banchetul complet care ne așteaptă la întoarcerea lui Cristos.

CONCLUZIE

În lecția de față am aruncat o scurtă privire asupra lui Pavel și a teologiei sale. Am văzut cum mediul din care provenea i-a inspirat profund teologia și care este legătura dintre lucrarea de slujire apostolică și convingerile sale creștine. Am obținut și niște clarificări importante privind accentul central al teologiei lui Pavel, prin explorarea escatologiei sale. Păstrând în minte aceste perspective, vom fi mai bine echipați pentru ca în lecțiile următoare să sondăm mai adânc viața și epistolele lui Pavel. Nu vom căpăta doar o înțelegere mai bună a învățăturii pe care a dat-o bisericii primare din vremea sa, ci vom putea vedea mai clar și ce înseamnă învățăturile lui pentru noi, azi.